

„Naukowcy oraz instytucje i organizacje badawcze zapewniają, aby dostęp do danych był jak najbardziej otwarty w miarę możliwości, ograniczony w miarę konieczności” (EKRB 2020, s. 7)

Opis i kontekst

Niniejszy moduł:

Wprowadza (przyszłych) badaczy w tematykę norm-prawidłowego zarządzania danymi

Buduje umiejętność wyjaśniania i uzasadniania właściwego zarządzania danymi

Motywuje (przyszłych) badaczy do wyboru praktyk, dzięki którym prawa innych są szanowane na równi z poszanowaniem praw samych badaczy

Podkreśla zasady 'znajdawalności', dostępności, interoperacyjności i ponownego wykorzystania danych (tzw. zasady FAIR), opisując jednocześnie ich ograniczenia

Ambasador
rzetelności
badawczej

Tymon Zieliński

Słowa kluczowe

zarządzanie danymi; zasady FAIR;
otwarta nauka; świadoma zgoda

Niniejszy moduł został przygotowany dla studentów reprezentujących jedną dyscyplinę naukową.

Cele uczenia się

- 1** Student jest otwarty, bezstronny i gotowy na sytuacje niepewne
- 2** Wyjaśnia i uzasadnia argumenty na rzecz właściwego zarządzania danymi
- 3** Porównuje i ustala priorytety różnych procedur właściwego zarządzania danymi
- 4** Jest gotowy wspólnie wskazać normy dla swojej grupy ćwiczeniowej oraz dla przyszłych odbiorców badania

Etapy uczenia się

- 1** Wprowadzenie do tematu
- 2** Wybór interesującej sytuacji problemowej
- 3** Udział w odgrywaniu ról
- 4** Wyjaśnianie i uzasadnianie zarządzania danymi
- 5** Ocenianie wagi różnych argumentów, konfrontacja z zdaniem przeciwnym oraz osiągnięcie porozumienia

„Aby móc sformułować wiarygodne wnioski i rzetelnie je przedstawić, należy najpierw zebrać wiarygodne dane, a następnie dokładnie je przetworzyć.” (Tymon Zieliński, ambasador rzetelności badawczej)

1 Zapoznaj się z tematem:

*Praca domowa (przed rozpoczęciem modułu)
 lub materiały czytane na zajęciach*

Przeczytaj rozdział 2.5 „Europejskiego kodeksu postępowania w zakresie rzetelności badawczej” i Wilkinson M., i in.(2016): The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. w: Scientific Data, 3:160018. <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>

Zasady FAIR:

Dane badawcze i powiązane metadane powinny być możliwe do wyszukania, dostępne, interoperacyjne i nadające się do ponownego wykorzystania (tzw. FAIR), chyba że zobowiązania prawne stanowią inaczej. Dane badawcze to dane, na których oparto ustalenia i argumenty. Metadane to dane opisujące inne dane.
 Witryna GoFAIR: www.go-fair.org

2 Wybierz interesującą sytuację problemową:

Badaczka natknęła się na interesujący artykuł w czasopiśmie, którego podstawą są dane, mające znaczenie dla jej własnego, nowego projektu badawczego. Zgodnie z oświadczeniem na końcu artykułu: „Zestawy danych wygenerowane i przeanalizowane podczas niniejszego badania są dostępne po przesłaniu uzasadnionej prośby”.

Badaczka decyduje się skontaktować z autorem i poprosić o dostęp do danych, wyjaśniając, w jaki sposób zamierza je wykorzystać. Jej projekt badawczy dopiero się rozpoczął, dlatego niektóre pytania są nadal otwarte i zostaną rozstrzygnięte dopiero w dalszym toku badań. Kilka dni później otrzymuje odpowiedź: „Niestety, nie mogę spełnić Pani prośby. Z tego powodu, że nie jest Pani w stanie dokładnie określić, jak wykorzysta dane, Pani prośba jest nieuzasadniona.” Taka odpowiedź sprawia, że badaczka zastanawia się: „To co w takim razie byłoby uzasadnioną prośbą? Jasne, że nie jestem w stanie szczegółowo określić, jak wykorzystam dane i jakie wnioski wysnuję na ich podstawie i tak dalej. W końcu badania mają charakter otwarty i przez to mogą być ryzykowne”.

Jeśli taka sytuacja dotyczy twojej dyscypliny, możesz ją wykorzystać w następnym ćwiczeniu. Jeśli nie, wybierz podobną sytuację ze swojej dziedziny. Może ona na przykład odnosić się do pytań o to, gdzie przechowywać dane, jak opisywać dane, czy należy je udostępniać publicznie, jak wybrać standardy metadanych i formaty plików. Wybrana sytuacja powinna wyraźnie nawiązywać do zasad FAIR.

3 Weź udział w odgrywaniu ról:

Kolejne etapy przeprowadź w grupach 4-6 osób.

Szczegółowo doprecyzuj Wybraną sytuację.

Wyobraź sobie konflikt między różnymi stronami, w którym można powołać się na zasady FAIR.

Przedstawcie tę sytuację, odgrywając role.

Opisz konflikt na kartce (każdy członek grupy musi otrzymać ten opis).

4 Wyjaśnij i uzasadnij zarządzanie danymi:

Zastanów się i odpowiedz na następujące pytania:

Do jakich reguł strony odwołują się w opisanym konflikcie w sposób bezwarunkowy, jakby domyślnie?

Czy strony wyjaśniły sobie te zasady?

Jeżeli nie, czy jesteś w stanie zrekonstruować zasady, na podstawie których zachowywała się każda ze stron?

Które zasady są sprzeczne? Która z zasad jest nadrzędna? Dlaczego?

5 Oceń wagę różnych argumentów, skonfrontuj się ze sprzeciwem i osiągnij porozumienie:

Przedyskutuj w grupie, dlaczego nadałeś/aś priorytet zasadzie, której zdecydowałeś/aś się przestrzegać.

Wyjaśnij, dlaczego nie zgadzasz się z innym sposobem postępowania.

Czy to dlatego, że nie zgadzasz się z innymi zasadami, czy też dlatego, że uszeregowałeś/aś zasady według innej hierarchii?

